

– AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YARGISAL KORUMA – 4. DERS: İPTAL DAVASI

PROF. DR. İLKE GÖÇMEN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU ANABİLİM DALI

JEAN MONNET CHAIR

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Disclaimer: The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1

Sunuş Planı

Ön Tespit

İptal Davası

2

İptal Davası: Ön Tespit: «Hukuk Devleti»

Devlet otoriteleri hukuk ile bağlıdır.

Devlet otoritelerinin eylemlerinin hukukiliği mahkemelerce denetlenmelidir.

AB'ye uyarlanırsa

- ABAD, Birlik otoritelerinin eylemleri ile ilgili olarak ne ölçüde karar verebilmelidir?
- Başka bir deyişle Birlik sùjeleri (*inter alia* vatandaşlar) Birlik ile hukuki bir uyumsuzluk içine düşerse hangi hukuki çözüm yollarına sahip olacaktır?
 - Birlik tasarruflarının (doğrudan ve dolaylı) denetimi,
 - Birlik harekete geçmiyorsa bunun denetimi,
 - Birliğe karşı sözleşmeden, eski hâle getirmeden ve haksız fiilden kaynaklanan yükümlülüklerin denetimi.

3

Sunuş Planı: İptal Davası

Kabul Edilebilirlik

- Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki
- Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki
- Zaman Bakımından (*Ratione Temporis*) Yetki

Esastan Denetim

- Esastan Denetim Gereççeleri
- Esastan Denetime İlişkin Özel Hususlar

Karar ve Sonuçları

4

Kabul Edilebilirlik / Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki

Hangi tasarruflar, iptal davasının konusu içinde kalır?

- ABİHA md. 263(1)

Buna göre:

- Yasama tasarrufları (ABİHA md. 289),
- Konsey, Komisyon ve Avrupa Merkez Bankasının tasarrufları,
- Avrupa Parlamentosunun ve Avrupa Birliği Zirvesi ile Birlik organ, ofis veya ajanslarının üçüncü kişiler bakımından hukuki etki doğurması amaçlanan tasarrufları.

Ortak nokta:

- ...üçüncü kişiler bakımından hukuki etki doğurması amaçlanan tasarruflar...

5

Kabul Edilebilirlik / Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki

Öyleyse "hukuki etki doğurmak" ne anlama gelir?

- Bir tasarruf, bir kişinin hukuki durumunu *değiştiriyorsa* hukuki etki doğurur.
 - Bir kişinin *hukuki durumu*, (geniş anlamda) hukuki hak ve yükümlülüklerinin toplamıdır.
 - Öyleyse bir tasarruf, bir kişinin hak ve yükümlülüklerini *değiştiriyorsa* hukuki etki doğuruyor demektir.

Bir tasarrufun hukuki etki doğurup doğurmadığı pek çok durumda açık olsa da kimi «gri alan»lar mevcuttur.

6

Kabul Edilebilirlik / Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki

«Gri Alan» Örneği: Bir tasarrufu çıkarmak bir dizi hazırlayıcı işlemden oluşuyorsa hazırlayıcı işlemlere karşı iptal davası açılabilir mi?

- Örneğin bir kişi, ancak Y Komitesinin kararı neticesinde Birlik personeli olmaktadır. Y Komitesi ise, ancak X Kurulunun olumlu görüşü üzerine bir kişiyi Birlik personeli yapabilmektedir.
- İptal davası, X Kurulunun görüşüne yönelik olarak açılabilir mi?

ABAD'a göre:

- Nihai karardan ayrılmadığı için X Kurulunun görüşü tek başına dava edilebilir değildir.

7

Kabul Edilebilirlik / Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki

Geçersiz Kılınabilir Olma v. Yok Hükmünde Olma

ABAD'a göre:

- «[Birlik] tasarrufları, ilke olarak hukuka uygun varsayılır ve bundan ötürü kural dışılıklar taşıyanlar bile iptal edilene veya geri alınana kadar hukuki etki doğurur.»

Buna karşın:

- «[Birlik] hukuk düzeninin katlanamayacağı kadar *aşikâr* ağırlıktaki bir kural dışılık taşıyan tasarruflar» yok hükmündedir.
- Örnek: Bir tasarruf açıkça Birlik yetkisi dışındaki konularla ilgiliyse veya kayda değer usuli eksiklikler ile kabul edilmişse...

8

Kabul Edilebilirlik / Konu Bakımından (*Ratione Materiae*) Yetki

Yok Hükümünde Tasarruf söz konusuysa:

1. Bu tür bir tasarrufa karşı iptal davası açılabilir mi?

- Teorik olarak hayır, pratik olarak evet!

2. Açılabilirse iptal davası açmak süreye tabi tutulabilir mi?

- Hayır!

3. Açılabilirse iptal davası nasıl sonuçlanır?

- Yok hükmünde olduğu tespit edilir ve iptal davası kabul edilebilir bulunmaz.

9

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – *Locus Standi*

Ayrıcalıklı davacılar

Yarı ayrıcalıklı davacılar

Ayrıcalıklı olmayan davacılar

10

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – *Locus Standi*

Ayrıcalıklı davacılar: ABİHA md. 263(2)

- Üye devletler
- Avrupa Parlamentosu
- Konsey
- Komisyon

Yarı ayrıcalıklı davacılar: ABİHA md. 263(3)

- kendi yetkilerini korumak amacıyla
 - Sayıştay
 - Avrupa Merkez Bankası
 - Bölgeler Komitesi

11

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – *Locus Standi*

Ayrıcalıklı Olmayan Davacılar: ABİHA md. 263(4)

- Her gerçek veya tüzel kişi
 - muhatabı olduğu tasarruflar,
 - kendisini doğrudan ve bireysel olarak ilgilendiren tasarruflar,
 - (*de jure* olmasa da *de facto* muhatap ise...)
 - kendisini doğrudan ilgilendiren ve uygulama tedbirleri alınmasını gerektirmeyen düzenleyici tasarruflara
 - (Lizbon Antlaşması ile getirilmiştir.)
- karşı iptal davası açabilir.

Öyleyse şu kavramlar açıklanmalıdır:

- "doğrudan ilgi", "bireysel ilgi" ve "uygulama tedbiri alınmasını gerektirmeyen düzenleyici tasarruf"

12

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Doğrudan İlgî»

SebeP – sonuç ilişkisi ile ilgilidir.

Öz: «Doğrudan ilgi ... koşulu, ihtilafli [Birlik] önleminin ilgili bireyin hukuki durumunu *doğrudan* etkilemesini ...» gerektirir.

- Örnek: Bir Birlik tasarrufu, belirli bir işlem yapmak konusunda üye devlet otoritesine takdir hakkı tanıyorsa o üye devlet otoritesinin hakkında işlem yapma ihtimali bulunan kişi, o tasarrufa karşı iptal davasını başarıyla açabilir mi?

13

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Bireysel İlgî»

Öz

- Bireysel ilgi, bir kişinin bir Birlik tasarrufundan *tıpkı* muhatap tutulmanın durumundaymış *gibi* etkilenecek bireysel olarak diğer kişilerden *ayrılması* hâli olarak tanımlanabilir.

İçtihat Hukuku Niteliği

- Bu kavram içtihat hukuku çerçevesinde gelişmiştir.
- Bu içtihat hukuku tam bir tutarlılık sergilememektedir.

Tespitler

- “Karar” terimi yerine “Tasarruf” terimi
- *Plaumann* (1962) kararından *Unión de Pequeños Agricultores* (2002) kararına

14

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Bireysel İlgî»

Lizbon Antlaşması öncesi iptal davası şuna karşı açılabilirdi:

- “kendisini muhatap alan bir *Karara* karşı ya da bir başka kişiyi muhatap alan bir Tüzük veya Karar şeklinde olsa bile kendisini doğrudan ve bireysel olarak ilgilendiren bir *Karara* karşı”

ABAD’a göre:

- “Divan, kendini bir işlemin salt resmi adına göre hareket etmekle sınırlayamaz, öncelikle ilgili işlemin konusunu ve kapsamını göz önünde tutmalıdır” idi.
- Bireysel ilgi ile “karar” koşulları, tanımları itibarıyla çoğu kez iç içe geçiyordu.
- *Codorniu* kararı (1994) ile birlikte tasarruf türü göz ardı edildi, yalnızca «bireysel ilgi» aranmaya başlandı.

15

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Bireysel İlgî»

Lizbon Antlaşması sonrası iptal davası şuna karşı açılabilir hâle geldi:

- “her gerçek veya tüzel kişi, muhatap olduğu veya kendisini doğrudan ve bireysel olarak ilgilendiren *tasarruflar* ile kendisini doğrudan ilgilendiren ve uygulama tedbirleri alınmasını gerektirmeyen düzenleyici *tasarruflara* karşı”

Böylece ABAD içtihat hukuku, kurucu antlaşmaya yedirilmiş oldu.

16

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgil

Plaumann kararı (1963)

- "Bir Kararın muhatap tutmadığı diğer tüm kişiler, ancak o Karar onlara özgü belirli özellikleri nedeniyle veya onları tüm diğer kişilerden farklılaştıran durumlar nedeniyle onları etkiliyorsa **ve** bu etmenler *aracılığıyla* tıpkı muhatap tutulanın durumundaki gibi onları bireysel olarak ayırıyorsa bireysel ilgili olduklarını iddia edebilir."

Öyleyse bir kişinin bireysel ilgili sayılması için

- bir tasarruf, o kişiyi o kişiye özgü belirli özellikleri nedeniyle veya onu diğer tüm kişilerden farklılaştıran durumlar nedeniyle etkilemeli
- **ve**
- bu etmenler *aracılığıyla* onu tıpkı muhatap kişinin durumu gibi bireysel olarak ayırmalıdır.

17

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgil

Plaumann kararı sonraki kararlar ile geliştirilmiştir.

"Kapalı kategori" testi

- Bir davacı, kapalı bir kategorinin üyesi olarak ilgili tasarruftan etkilendiğini gösterebilirse bireysel ilgili sayılacaktır.
- Kapalı kategori, ilgili tasarruf yürürlüğe girdiği anda sabit üyeye sahip kişiler topluluğudur.

ABAD, bu testi her dava yönünden uygulamamaktadır.

18

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgı

Örnek:

- X firması, ilgili Alman otoritesine başvurarak Çin mantarı ithali için izin istemiştir. Alman makamı, X firmasına Komisyon yetkiyi verir vermez bu başvurunun reddedileceğini bildirmiştir. Komisyon, daha sonra ithalat izinlerini reddetmeye izin veren bir karar almıştır. X firması, bu karara karşı iptal davası açmak istemektedir. Sizce, burada davacı sıfatı karşılanmakta mıdır?
- ABAD'a göre bu kişi kapalı kategoride yer almakla davacı sıfatını karşılamaktadır.

19

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgı

Küçük Gruplar

- Bir tasarruf genel terimlerle kaleme alınmışsa ve etkilenen kişiler, her ne kadar teorik olarak açık bir grubun üyesi ise de, gerçekte küçük ve rahatlıkla tanımlanabilir bir grup ise ne olacaktır?

Örnek:

- Birlik, izoglukoz (nişastadan üretilen bir tür şeker) ile ilgili bir tüzük çıkarmıştır. İzoglukoz üreticileri, oldukça az sayıda (6 tane) olup bu Tüzük'e karşı dava açmak istemektedir. Sizce, burada davacı sıfatı karşılanmakta mıdır?
- ABAD, «bireysel ilgi» koşulu karşılanmadığı için bu kişilere davacı sıfatı vermemektedir.

20

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgi

Mahkeme Eliyle Reform Girişimleri

O zamana (2000'e) kadarki ABAD kararlarına göre:

- Gerçek ve tüzel kişiler, iptal davası yerine ön karar prosedürü üzerinden Birlik tasarruflarının denetimine ulaşabilir.
- Böylece «etkili yargısal koruma» sağlanır.

HS Jacobs'a göre (*Unión de Pequeños Agricultores* - 2000)

- Bu, *her zaman* «etkili yargısal koruma» sağlamayabilir.
- Ayrıca iptal davası, Birlik tasarruflarının geçerliliğinin denetimi yönünden ön karar prosedürüne göre genellikle daha uygundur.
- Öyleyse bireysel ilgi ile ilgili içtihat hukuku gözden geçirilmelidir.

21

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgi

HS Jacobs'a göre (*Unión de Pequeños Agricultores* - 2000)

- "... Kanımca bir [Birlik] önlemi, bir kişinin belirli koşulları nedeniyle o kişinin çıkarları üstünde hatırı sayılır olumsuz etkiye sahipse veya bu tür bir etki doğurmaya elverişliyse o kişi o önlem yönünden bireysel ilgili sayılmalıdır."

Genel Mahkeme (*Jégo-Quéré*) kararı (2001)

- Davacı, somut uyumsuzluk yönünden herhangi bir uygulama işleminin yokluğunda ulusal mahkeme önünde dava açamamaktadır.
- Davacı,
 - ancak önce Birlik hukukunu ihlal edecek,
 - sonra bu ihlal nedeniyle yaptırıma maruz kalırsa ona karşı ulusal mahkemeye başvuracak
 - burada Birlik tasarrufunun denetimini talep edebilecektir.
 - *Diyelim ki AB Tüzüğü ile balık avlamak için kullanılabilir ağlardaki göz genişliği artırılmış olsun (10 cm'den 20 cm'e).*

22

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgil

Genel Mahkeme (*Jégo-Quééré*) kararı

- “bireyler, adalete erişmek için hukuku ihlal etmekle yükümlü tutulmamalıdır.”
- “... bireyler açısından etkili yargısal korumayı sağlamak için bir gerçek veya tüzel kişi, eğer ihtilafı [Birlik] önlemi kendisinin haklarını kısıtlayarak veya ona yükümlülük vazederek hukuki durumunu hem belirgin hem aracısız bir biçimde etkiliyorsa kendisini doğrudan ilgilendiren ve genel uygulama alanına sahip o önlem yönünden bireysel ilgili sayılmalıdır.”

23

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – Bireysel İlgil

Adalet Divanı (*Unión de Pequeños Agricultores* kararı ve *Jégo-Quééré* temyiz kararı) (2002- 2004)

- *Plaumann* testine bağlı kalıyoruz. İki ana gerekçe:
 - İptal davası, hukuka aykırılık def'i ve ön karar prosedürü “bütünlüklü bir hukuki çareler ve prosedürler sistemi” oluşturur.
 - Üye devletler, etkili yargısal koruma hakkına riayet eden bir hukuki çareler ve prosedürler sistemi kuracaktır.
 - Gerekliyse üye devletler kurucu antlaşmaları değiştirerek iptal davası ile ilgili reformu yapacaktır.

24

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki

Lizbon Antlaşması sonrası

- Her gerçek veya tüzel kişi
- kendisini doğrudan ilgilendiren ve uygulama tedbirleri alınmasını gerektirmeyen düzenleyici tasarruflara karşı iptal davası açabilecektir.

Öyleyse şu kavramlar tanımlanmalıdır:

- "Düzenleyici tasarruf"
- "Uygulama tedbiri"

25

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Düzenleyici Tasarruf»

Kurucu antlaşma ile tanımlanmamıştır.

- Yasama tasarrufu, yetki devrine dayanan tasarruf ve uygulama tasarrufu ayrımı vardır.

Genel Mahkeme (*Inuit Tapiriit Kanatami* kararı – Adalet Divanı onamıştır) (2011-2013)

- Düzenleyici tasarruf, "genel uygulanan" ve yasama tasarrufu olmayan tasarrufları, yani yetki devrine dayanan tasarruflar ile uygulama tasarruflarını ifade eder.

Genel Mahkeme (*Microban* kararı – 2011 (temyiz edilmemiştir.))

- "Genel uygulanan" ifadesi, "nesnel olarak belirlenmiş durumlara uygulanma" ve "genel ve soyut olarak belirlenen kişi kategorilerine yönelik hukuki etkiler doğurma" olarak tanımlanmıştır.

26

Kabul Edilebilirlik / Kişi Bakımından (*Ratione Personae*) Yetki – «Uygulama Tedbiri»

Kurucu antlaşma ile tanımlanmamıştır.

- Tüzük, direktif ve karar ayrımı vardır.

Bu kavram, orijinal tasarrufu işler hâle getirmek için gerekli olan ve ilgili kişilerin dava edebileceği her türlü önlem olarak tanımlanabilir.

- Direktifler, tanım gereği uygulama tedbiri gerektirir.
- Tüzükler, tanım gereği kural olarak uygulama tedbiri gerektirmez.
- Kararlar, pek çok kez uygulama tedbiri gerektirmez.

27

Kabul Edilebilirlik / Zaman Bakımından (*Ratione Temporis*) Yetki

ABİHA md. 263(6): İptal davası, duruma göre,

- Tasarrufun yayımlandığı,
- Davacıya tebliğ edildiği,
- Tebliğ edilmemesi halinde, davacının tasarruftan haberdar olduğu
- tarihten itibaren iki ay içinde açılmalıdır.

28

Esastan Denetim / Esastan Denetim Gerekçeleri

Esastan denetim gerekçeleri (ABİHA md. 263(2))

- Yetkisizlik,
- Esaslı şekil kurallarının ihlali,
- Antlaşmaların veya Antlaşmaların uygulanmasına ilişkin herhangi bir hukuk kuralının ihlali,
- Yetkinin kötüye kullanılması.

29

Esastan Denetim / Esastan Denetim Gerekçeleri

Yetkisizlik gerekçesi, özellikle kimi zaman birbirileri ile kesişebilen üç ihtimal çerçevesinde ileri sürülmektedir.

1. AB kurumları, AB'nin yetkisi dışında kalan bir konuda bir tasarrufta bulunmuştur.
2. Bir tasarruf AB'nin yetkisi içinde alınabilmekle birlikte AB kurumları hukuki dayanak seçimi yaparken hata yapmıştır.
3. AB kurumu, kendi yetkisini aşarak (belki de bir başka kuruma ait yetkiyi kullanarak) bir işlem yapmıştır.

30

Esastan Denetim / Esastan Denetim Gerekçeleri

Esaslı şekil kurallarının ihlali, uygulamaya bakılınca ilgili şekil kuralının esaslı olmasından ziyade, o kuralın *ihlalinin sonuçlarının* esaslı olmasını gerektirmektedir.

Şekil kuralı ile ilgili iki ihtimal vardır:

- Dar anlamda usuli olanlar
- Ör: bir başka otoriteye danışmak
- Tasarrufun şekline ilişkin olanlar
- Ör: sebep gösterme yükümlülüğü

Ayrıca şekil kuralının ihlali önemsiz bir eksiklik olarak görülmemelidir.

- Ör: Bir tasarruf hukuki dayanağını oluşturan kurucu antlaşma maddesini belirtmemişse, ancak bu hukuki dayanak o tasarrufun bütününden anlaşılabilirse...

31

Esastan Denetim / Esastan Denetim Gerekçeleri

Antlaşmaların ihlali veya Antlaşmaların uygulanmasına ilişkin herhangi bir hukuk kuralının ihlali, içerik yönünden en geniş gerekçeyi oluşturur.

- İhtilafı tasarruf, Birlik hukukunun *kendisine göre üstte* bulunan herhangi bir kuralını ihlal ediyor mu?

32

Esastan Denetim / Esastan Denetim Gerekçeleri

Yetkinin kötüye kullanılması, diğer sebeplerden farklı olarak nesnel değil, öznel bir nitelik taşır.

- Bir yetki, öngörülen amacından farklı bir amaç için kullanılırsa yetki kötüye kullanılmış sayılır.
- Bu durum "nesnel, alakalı ve tutarlı deliller" ile ortaya konulmalıdır.

33

Esastan Denetim / Esastan Denetime İlişkin Özel Hususlar

Vakaların değerlendirilmesi

- Bir tasarruf, belirli vakaların değerlendirilmesi üzerine çıkarılıyorsa bu değerlendirme, hukuka uygunluk denetiminde dikkate alınır.

ABAD'a göre:

- "ABAD, [geniş yasama yetkisinin] kullanımını denetlerken [AB]'nin yasa koyucusunun değerlendirmeleri yerine kendisinininkileri koyamaz ve kendisini yasa koyucusunun değerlendirmesinin aşikâr bir hata içerip içermediği veya yetkinin kötüye kullanılması oluşturup oluşturmadığı veya yasa koyucusunun yasamaya dair takdir yetkisinin sınırlarını açıkça aşıp aşmadığını incelemek ile sınırlandırmalıdır."

Öz: Takdir yetkisinin kullanımının *dış sınırlarının* denetimi

34

Karar ve Sonuçları

ABAD, iptal davasını yerinde görürse dava konusu yapılan tasarrufun geçersizliğine karar verir.

- Bu karar bir "tespit hükmü" niteliği taşır.

Üç tür sonuç biraz daha açıklabilir:

- Geçersizlik tamamen veya kısmen olabilir.
- İptal kararı kural olarak herkes ile ilgili (*erga omnes*) ve geriye dönük etki doğurur.
- İlgili Birlik otoritesi iptal kararına uygun tedbirleri alır.

35

Karar ve Sonuçları

Geçersizlik tamamen veya kısmen olabilir.

ABAD'a göre

- «AB tasarrufunun kısmi iptali, yalnızca iptali istenen unsurlar o tasarrufun kalanından ayrılabilirse mümkündür.»

36

Karar ve Sonuçları

İptal kararı kural olarak herkes ile ilgili (*erga omnes*) ve geriye dönük etki doğurur.

İstisna / Örnek (ABİHA md. 264):

- *Parliament v Council* kararı ile 90/366 sayılı Öğrencilerin İkamet Hakkına Dair Direktifi uygun olmayan hukuki dayanak nedeniyle iptal edilmiştir.
- Bununla birlikte "hukuki kesinliğin önemli sebepleri" üzerinden Konsey uygun hukuki temele dayanarak yeni bir Direktif getirene kadar iptal edilen Direktifin tüm etkilerinin sürmesine karar verilmiştir.

37

Karar ve Sonuçları

İlgili Birlik otoritesi iptal kararına uygun tedbirleri alır. (ABİHA md. 266)

- Birlik otoriteleri, tasarrufları iptal edilirse "bu hukuka aykırılığı gidermek için gerekli olan tüm önlemleri" "makul süre içerisinde" almalıdır.
- Birlik otoriteleri, yerine göre hukuka aykırı bulunan tasarrufun hâlihazırdaki olumsuz etkilerini de ortadan kaldırmakla yükümlüdür.

38

Karar ve Sonuçları

Örnek:

- Komisyon, Birlik rekabet hukukuna aykırı davranışları nedeniyle V, X, Y, Z firmalarına para cezası kesmiştir.
- V firması, bu karara karşı dava açarak ABAD kararı ile para cezasının azalmasını sağlamıştır.
- X, Y, Z firmaları ise, Komisyon kararına karşı dava açmamış, ancak V firmasının davayı kazanması üzerine Komisyona başvurarak kendi para cezalarının da indirilmesini talep etmiştir.
- Zira bu firmalara göre Komisyon, V firmasına ilişkin kararın gerektirdiği tedbirleri almalı ve bu çerçevede de bu karardaki hukuki tespitleri kendi firmaları yönünden de uygulamalıdır.
- Komisyon ise, böyle bir yükümlülük altında olmadığını düşünmektedir.

39

Karar ve Sonuçları

Genel Mahkemeye göre

- İlgili Birlik otoritesi, ilgili kurucu antlaşma maddesi gereği kimi istisnai durumlarda iptal kararı ile tespit edilen hukuka aykırılığın etkilerinin giderilmesi için o uyumsuzluğun spesifik bağlamının ötesine geçen tasarruflar yapabilir.

Adalet Divanına göre

- Tasarrufu iptal edilen Birlik otoritesi, ilgili kurucu antlaşma maddesi gereği "yalnızca o iptal kararına uymak için gerekli önlemleri almakla yükümlü"dür.
- İptal kararı, hem hüküm fıkrası hem de hükmün gerekçesi (*ratio decidendi*) yönünden herkes ile ilgili (*erga omnes*) olsa bile bu, aynı hukuka aykırılığı taşıdığı iddia edilen, fakat Birlik yargısı önüne getirilmeyen bir tasarrufun iptalini içeremez.

40

ABİHA madde 263 (1-3)

- Avrupa Birliği Adalet Divanı, tavsiye ve görüşler hariç olmak üzere, yasama tasarruflarının, Konsey, Komisyon ve Avrupa Merkez Bankasının tasarruflarının ve Avrupa Parlamentosunun ve Avrupa Birliği Zirvesinin üçüncü kişiler bakımından hukuki etki doğurması amaçlanan tasarruflarının hukuka uygunluğunu denetler. Divan, Birlik organ, ofis veya ajanslarının üçüncü kişiler bakımından hukuki etki doğurması amaçlanan tasarruflarının da hukuka uygunluğunu denetler.
- Divan, bu amaçla, bir üye devlet, Avrupa Parlamentosu, Konsey veya Komisyon tarafından yetkisizlik, esaslı şekil kurallarının ihlali, Antlaşmaların ihlali veya Antlaşmaların uygulanmasına ilişkin herhangi bir hukuk kuralının ihlali veya yetkinin kötüye kullanılması gerekçeleriyle açılan davalar hakkında karar vermeye yetkilidir.
- Divan; Sayıştay, Avrupa Merkez Bankası ve Bölgeler Komitesi'nin kendi yetkilerini korumak amacıyla açtıkları davalarda da aynı şartlar dahilinde yetkilidir.

41

ABİHA madde 263 (4-6)

Her gerçek veya tüzel kişi, muhatabı olduğu veya kendisini doğrudan ve bireysel olarak ilgilendiren tasarruflar ile kendisini doğrudan ilgilendiren ve uygulama tedbirleri alınmasını gerektirmeyen düzenleyici tasarruflara karşı 1 ve 2. paragraflarda öngörülen şartlar dahilinde dava açabilir.

Birlik organ, ofis veya ajanslarının kurulmasına ilişkin tasarruflar; bu organ, ofis veya ajansların, gerçek veya tüzel kişiler bakımından hukuki etki doğurması amaçlanan tasarruflarına karşı bu kişiler tarafından açılacak davalara ilişkin özel şartlar ve kurallar içerebilir.

Bu maddede belirtilen davaların, duruma göre, tasarrufun yayımlandığı, davacıya tebliğ edildiği veya tebliğ edilmemesi halinde, davacının tasarruftan haberdar olduğu tarihten itibaren iki ay içinde açılması gerekir.

42

ABİHA madde 264

Dava yerinde görülürse, Avrupa Birliği Adalet Divanı, dava konusu yapılan tasarrufun geçersizliğine karar verir.

Bununla birlikte, Divan, gerekli görürse, geçersizliğine karar verilen tasarrufun etkilerinden hangilerinin kesinleşmiş sayılacağını belirtir.

43

ABİHA madde 265

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Zirvesi, Konsey, Komisyon veya Avrupa Merkez Bankası, Antlaşmalara aykırılık teşkil edecek şekilde harekete geçmezse, üye devletler ve Birliğin diğer kurumları, bu ihlali tespit ettirmek için Avrupa Birliği Adalet Divanında dava açabilir. Bu madde, Birliğin harekete geçmeyen organ, ofis veya ajanslarına da aynı şartlar dahilinde uygulanır.

Bu davanın kabul edilebilmesi için, önce ilgili kurum, organ, ofis veya ajansın harekete geçmeye davet edilmiş olması gerekir. İlgili kurum, organ, ofis veya ajans bu davetten itibaren iki ay içinde tutumunu belirlemezse, dava iki aylık ilave bir süre içinde açılabilir.

Her gerçek veya tüzel kişi, tavsiye veya görüş hariç olmak üzere, Birliğin bir kurum, organ, ofis veya ajansının bir tasarrufunda kendisinin muhatap alınmamasından dolayı, 1 ve 2. paragraflarda belirtilen şartlar dahilinde Divana şikayette bulunabilir.

44

ABİHA madde 266

Tasarrufu iptal edilen veya hareketsiz kalmasının Antlaşmalara aykırı olduğu tespit edilen kurum, organ, ofis veya ajans, Avrupa Birliği Adalet Divanının kararı doğrultusunda gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Bu yükümlülük, 340. maddenin 2. paragrafının uygulanmasından doğabilecek bir yükümlülüğe hâlel getirmez.

45

ABİHA madde 277

263. maddenin 6. paragrafında öngörülen sürenin sona ermesine bakılmaksızın, Birliğin bir kurum, organ, ofis veya ajansı tarafından kabul edilmiş genel uygulama alanına sahip bir tasarrufun söz konusu olduğu bir davada, taraflardan biri, Avrupa Birliği Adalet Divanı önünde bu tasarrufun uygulanamaz olduğunu ileri sürmek için, 263. maddenin 2. paragrafında belirtilen gerekçelere dayanabilir.

46

ABİHA madde 278

- Avrupa Birliği Adalet Divanında açılan davaların yürütmeyi durdurucu etkisi yoktur. Ancak Divan, şartların gerektirdiği kanısına varırsa, dava konusu tasarrufun yürütülmesinin durdurulmasına karar verebilir.

47

ABİHA madde 279

Avrupa Birliği Adalet Divanı, önündeki davalarda, gerekli geçici tedbirlerin alınmasına karar verebilir.

48

ABİHA madde 289

1. Olağan yasama usulü, Komisyonun önerisi üzerine, Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından bir tüzük, direktif veya kararın ortaklaşa kabulünü ifade eder. Bu usul, 294. maddede tanımlanmıştır.
2. Antlaşmalarda öngörülen belirli durumlarda, bir tüzük, direktif veya kararın, Konseyin katılımıyla Avrupa Parlamentosu tarafından veya Avrupa Parlamentosunun katılımıyla Konsey tarafından kabulü, özel yasama usulünü oluşturur.
3. Yasama usulü ile kabul edilen hukuki tasarruflar, yasama tasarruflarını oluşturur.

49

ABİHA madde 267

Avrupa Birliği Adalet Divanı, aşağıdakiler hakkında ön karar verme yetkisine sahiptir:

- a) Antlaşmaların yorumu,
- b) Birlik kurum, organ, ofis veya ajanslarının tasarruflarının geçerliliği ve yorumu.

Bu tür bir sorunun bir üye devlet mahkemesinde ortaya konması halinde, bu mahkeme kendi kararını vermek için konuya ilişkin bir karara gerek duyarsa, Adalet Divanı'ndan bu sorun hakkında karar vermesini talep edebilir.

Bu tür bir sorunun, iç hukuka göre kararlarına karşı kanun yolunun kapalı olduğu bir ulusal mahkemede görülmekte olan bir davada ortaya konması halinde, bu mahkeme Divan'a başvurmakla yükümlüdür.

Bu tür bir sorunun bir üye devlet mahkemesinde görülmekte olan tutuklu bir kişiyle ilgili bir davada ortaya konması halinde, Avrupa Birliği Adalet Divanı mümkün olan en kısa sürede harekete geçer.

50